

Finns det bra ANDT-läromedel?

Jörgen Svedbom,
Högskolan för lärande och kommunikation(HLK)
Jönköping

”Läraren är det viktigaste läromedlet”

- Skolverket: ”INGET SLÅR EN **SKICKLIG** LÄRARE”
- Hattie: Visible Learning
- Nordenbo m.fl: Lærarkompetanser og elevers læring i barnehage og skole.

De viktigaste lärarkompetenserna enligt Nordenbo:

- Relationskompetens
- Regelledarkompetens
- Ämnesdidaktisk kompetens

Hur ser ett läromedel ut som utvecklar/stöder
lärarens relationskompetens?

Vad motiverar eleverna 1?

Datorspelens pedagogik

- Episk pedagogik
- Tävlingsmoment
- Känslan av att vara smart
- Den sofistikerade instruktionen
- Intentionell optimism
- Anonymt teamarbete
- Oändlig repetition
- Korta mål

Tomas Kroksmark: *Den sofistikerade instruktionen – datorspelens pedagogik*. www.didaktisktidskrift.se

Vad motiverar eleverna 2?

”Ny ungdom – ovanliga läroprocesser”

- Identifikationsmöjligheter
- Självtematisering
- Uppvärdering av jaget
- Progression och regression
- Bruksvärde
- Estetisk praxis

Thomas Ziehe(1986):*Ny ungdom – om ovanliga läroprocesser*. Malmö, Norstedts

Skolverkets ANDT-uppdrag

MATERIAL FÖR SKOLAN OM ALKOHOL, NARKOTIKA, TOBAK OCH DOPNING

inventering, analys och behov

*Innehållsanalys av olika läromedel, däremot ingen
kvalitetsbedömning*

,

Syfte: Att ge lärare underlag för ett genomtänkt och
medvetet val av läromedel

En god och effektiv ANDT-undervisning?

En analys av läromedlens innehåll av olika moment/faktorer/metoder som i olika utvärderingar och metastudier visat sig bidra till att de uppsatta målen för ANDT-undervisningen uppnås.

Moment/Faktorer/Metoder

- Teori- och forskningsanknytning
- Anpassning till elevernas bakgrund, ålder och erfarenhet
- Stimulerar till elevaktivitet och samtal
- Stimulerar till olika former av samverkan
- Stöder lärares egen reflektion och skolutveckling

Moment/Faktorer/Metoder - forts.

- Kombinerar ANDT-undervisning med element av socioemotionellt lärande
- Att växa upp i missbruksmiljöer
- Relevant beskrivning och behandling av risker
- Fakta-, Värderings- eller Handlingsinriktning?
- Preparat-, Individ-, eller Samhällsinriktning – var ligger tyngdpunkten?

Exempel på läromedelsanalys

Gränser

Alkoholkommittén och Mobilisering mot narkotika, 2007

Ungdomar vill diskutera GRÄNSER- ett material för gymnasieskolan om alkohol och narkotika är ett häfte på ca 75 sid och är framtaget för användning bland ungdomar i åldern 16 – 17 år. Det omfattar 11 lektioner om ca 1 tim. Lektionerna 10 och 11 är s.k. "Booster sessions" som skall genomföras terminen efter det att själva programmet genomförts. Syftet med dessa "Booster sessions" är att förstärka och förlänga effekterna av programmet.

Programmet, som delvis bygger på artiklar skrivna efter intervjuer med ungdomar, är manualbaserat och relativt hårt strukturerat.

För varje lektion finns en manual som är relativt detaljerad. Manualen talar om vad som skall göras under lektionen, hur det skall göras och vilka frågor ledaren kan ställa för att föra lektionen i "rätt riktning".

Målen för programmet anges vara att eleverna efter avslutat program skall ha:

Ökat sitt riskmedvetande,

Förbättrat sina sociala och personliga färdigheter att stå emot grupstryck

Ökat sina kunskaper om beroendeutveckling

Förbättrat förmågan att fatta beslut

Skaffat verktyg för att förändra sitt beteende.

GRÄNSER bygger på preventionsteorier om risk- och skyddsfaktorer samt på teorier om social påverkan och den teoretiska modellen utgår från ett amerikanskt program, TND (Towards No Drugabuse), för gymnasieungdomar.

Bedömning/Innehållsdeklaration

Viktiga undervisningsfaktorer:	Faktorn behandlas i materialet:					Kommentarer:
	Inte alls	Något lite I viss utsträckn.	Ganska mycket	I hög grad		
1. Teoribasering			X		Materialet GRÄNSER redovisar klart, och redogör för, vilka teorier som materialet och de använda metoderna bygger på. Dock saknas i materialet referenser till den vetenskapliga litteraturen	
2. Målgruppsanpassning		X			GRÄNSER är utarbetat för gymnasieskolans elever. Det innehåller inte avsnitt som explicit tar upp frågan om olikheter mellan olika grupper. Men de metoder som förespråkas, med relativt öppen kommunikation, kan ändå ge tillfällen till sådan målgruppsanpassning.	
3. Dialoginriktning			X		Trots att materialet är relativt hårt strukturerat, bygger det till stor del på samtal och diskussioner som gör att elevernas erfarenheter och preferenser kan ges utrymme i undervisningen.	
4. Stimulerar till samverkan	X				Materialet innehåller inga avsnitt som direkt stimulerar till samverkan mellan ämnen, organisationer eller personer	
5. Stimulerar till skol/undervisningsutveckling	X				Eftersom GRÄNSER är manualbaserat och ganska hårt styrande, kan det inte sägas bidra till en utveckling av undervisningen och skolan. Materialet innehåller heller inga avsnitt som direkt stimulerar till ledar- eller organisationsutveckling	

6. Kombinerar ANT-undervisning med Socialt och Emotionellt Lärande			X		Materialet bygger på teorier om social och en lektion handlar om att hantera ilska men de enda metoder för sådan undervisning som förekommer i GRÄNSER är gruppdiskussioner och rollspel
7. Att växa upp i missbruksmiljöer			X		Denna fråga tas upp i en av de 11 lektionerna.
8. Risk- eller främjandeperspektiv	GRÄNSER behandlar både risk- och främjandeperspektivet genom att ta upp frågan om skydds- respektive riskfaktorer och en lektion handlar om personlig riskanalys. Tyngdpunkten i materialet ligger dock på riskperspektivet				
9. Fakta- värderings- eller handlingsinriktning	Materialet behandlar alla tre faktorerna eftersom i stort sett varje lektion innehåller fakta, diskussioner om värderingar och ett visst mått av färdighetsträning. Färdigheterna har dock fokus på att förändra sitt eget beteende och inte på samhällsförändring				
10. Preparat- , Individ- eller Samhällsinriktning	GRÄNSER är huvudsakligen individinriktat eftersom det fokuserar på individens färdigheter i förhållande till alkohol- och narkotika. Även viss preparatinriktning finns medan samhällsfaktorer behandlas i mycket ringa utsträckning				

Kommentarer

Gränser innehåller avsnitt om både alkohol och narkotika men frågor om tobak och dopning behandlas inte alls. Därför måste materialet kompletteras med en undervisning om tobak och dopning för att ANDT-undervisningen skall bli heltäckande.

Materialet innehåller en del fakta om alkohol och narkotika men faktaavsnitten är för översiktliga och "grunda" för att de skall ge deltagarna tillräckligt underlag för att fatta kunskapsbaserade beslut. Därför bör användningen av *Gränser* kombineras med ämnesundervisning i exempelvis ämnena biologi och samhällskunskap.

Gränser är manualbaserat och de ingående lektionerna relativt hårt styrda av manualen och kräver inte så mycket planering eller förberedelser. Därför kan materialet passa bra (om det kompletteras med avsnitt om tobak och dopning) för relativt oerfarna lärare och lärare som inte har tid eller möjlighet att genomföra den planering och de förberedelser som krävs för en mera heltäckande och djupgående ANTD-undervisning

Att välja ANDT-läromedel

Med kunskap om:

- styrdokumentens innehåll och undervisningens mål
- sina elevers bakgrund, erfarenheter och förväntningar
- skolans kultur och förutsättningar
- samhällets, inkl. föräldrarnas, inställning till ANDT
- sina egna värderingar och kunskaper samt kunskaps-, lärande-, och elevsyn

skall läraren/lärolaget bestämma metoder för ANDT-undervisningen och välja undervisningsmaterial som är anpassat till ovanstående förutsättningar